

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 134/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Václavom Jaroščiakom, advokátom, M. Rázusa 1240/14, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 7C/55/2019-296 zo 7. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

II.

Skutkové východiská

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ] daroval 10. júla 2019 [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] byt. Dcéra [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] podala na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) žalobu proti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o určenie, že byt patrí do vlastníctva [REDAKOVANÉ]. [REDAKOVANÉ] 29. augusta 2019 zomrel. Následne žalobkyňa [REDAKOVANÉ] 1. októbra 2019 podala okresnému súdu návrh na pristúpenie [REDAKOVANÉ] na stranu žalobkyne spolu s návrhom na zmenu žaloby – o určenie, že byt patrí do dedičstva po poručníkovi [REDAKOVANÉ], pričom okresný súd uznesením č. k. 7C/55/2019-58 z 21. októbra 2019 predmetnému návrhu vyhovel.

3. Kúpnu zmluvou zo 17. októbra 2019 žalovaná [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] previedla vlastníctvo bytu na sťažovateľku za kúpnu cenu 20 000 eur. V nadväznosti na túto skutočnosť podaním z 22. októbra 2019 žalobkyne [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] navrhli zmenu subjektu na strane žalovanej. Okresný súd uznesením č. k. 7C/55/2019-95 z 10. januára 2020 pripustil zmenu na strane žalovanej tak, že do konania na miesto doterajšej žalovanej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] vstupuje sťažovateľka.

4. Žalobkyne podaním doručeným okresnému súdu 21. decembra 2021 vzali žalobu v celom rozsahu späť a žiadali konanie zastaviť. Okresný súd uznesením č. k. 7C/55/2019-263 zo 17. januára 2022 konanie zastavil a sťažovateľke priznal proti žalobkyniam nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

5. Okresný súd uznesením č. k. 7C/55/2019-272 z 11. apríla 2022 vydaným vyššou súdnou úradníčkou (ďalej len „uznesenie vyššej súdnej úradníčky“) rozhodol, že žalobkyne sú povinné nahradiť sťažovateľke spoločne a nerozdielne trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia v sume 3 324,88 eur. Pri vyčísl'ovaní výšky náhrady trov právneho zastúpenia okresný súd vychádzal z hodnoty bytu – kúpnej ceny, za ktorú sťažovateľka byt nadobudla, t. j. zo sumy 20 000 eur, pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za právne služby advokáta postupoval podľa § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

6. Na základe sťažnosti žalobkyň okresný súd uznesením č. k. 7C/55/2019-296 zo 7. novembra 2022 vydaným sudkyňou (ďalej aj „uznesenie sudkyne“) výrokom I zmenil uznesenie vyššej súdnej úradníčky tak, že žalobkyne sú povinné spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 821,50 eur, a výrokom II uložil sťažovateľke povinnosť nahradiť žalobkyniam trovy konania v konaní o sťažnosti v sume 50,55 eur. V odôvodnení poukázal na závery ústavného súdu vyslovené v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018 z 21. júna 2018, podľa ktorých výsledok konania o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, nezakladá priamo vlastnícke právo žalobcu. Rozhodnutie všeobecného súdu o tom, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, je rozhodnutím o otázke vlastníckeho práva poručiťa, a nie jeho nástupcov. Otázka vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa v prípade úspešnosti žaloby o určenie, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, riešia až v následnom konaní o dedičstve. Právne účinky rozhodovania o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, možno charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh dedičského konania. Vychádzajúc z tohto právneho názoru, je potom pri rozhodovaní o trovách konania o určenie, že veci patria do dedičstva, namieste určenie základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

III.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka argumentuje, že konanie o určenie, či vec patrí do dedičstva, je konaním o vlastnícke právo a meritórne rozhodnutie súdu v ňom vydané má materiálne účinky na majetkový stav jeho účastníkov. V konaní o určenie, či vec patrí do dedičstva, sa žalobca domáha určenia, že poručiťel v okamihu svojej smrti bol vlastníkom veci, lebo iba vec, ktorá bola v okamihu smrti

vo vlastníctve poručiteľa, môže byť predmetom dedičstva. Súčasne rozhodnutie vo veci samej je rozhodnutím o otázke, či je vlastníkom veci žalovaný. Bez ohľadu na formuláciu žalobného petitu rozhodujúci je skutočný obsah predmetu konania. V prípade vyhovenia žalobe je pre sťažovateľku (žalovanú) skutočným (materiálnym) účinkom strata vlastníckeho práva k bytu, a tým zníženie stavu jej majetku o hodnotu bytu. Pre stranu žalobcov, naopak, navýšenie stavu ich majetku o hodnotu bytu. Hodnota veci v konaní bola ustálená, zistená a vyjadrená v peniazoch – sťažovateľka vychádzala z kúpnej ceny, za ktorú byt nadobudla, t. j. 20 000 eur. Okresný súd postupoval nesprávne, keď pri výpočte výšky náhrady trov právneho zastúpenia aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, teda vychádzal z neoceniteľného predmetu konania.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že okresný súd mal pri rozhodovaní o výške náhrady trov právneho zastúpenia namiesto § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky aplikovať § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky, keďže predmet konania je oceniteľný v peniazoch.

9. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

10. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania môže zasahovať len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvôle a interpretácia a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel civilného sporového konania (m. m. IV. ÚS 248/08).

11. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať návrh na začatie konania, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

12. Ústavný súd sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti v minulosti už viackrát vyjadroval k otázke ne/oceniteľnosti predmetu konania o určenie, že vec patrí do dedičstva. V náleze č. k. IV. ÚS 187/2018 z 21. júna 2018 konštatoval: „Práve vzhľadom na predmet sporu, ktorým bolo určenie, že veci (nehnutelnosti) patria do dedičstva, nemožno podľa názoru ústavného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádzať z hodnoty veci, ktorá má patriť do dedičstva, keďže predmetný spor nebol sporom o určenie vlastníckeho práva. Výsledok konania o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, totiž nezakladá priamo vlastnícke právo žalobcu. Rozhodnutie všeobecného súdu o tom, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, je rozhodnutím o otázke vlastníckeho práva poručiťoľa, a nie jeho právnych nástupcov. Otázka vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa v prípade úspešnosti žaloby o určenie,

že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, riešia až v následnom konaní o dedičstve. Rozhodovanie o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, má tak v danom prípade na sťažovateľku ako žalobkyňu len nepriamy materiálny dosah. Vo svojej podstate možno právne účinky takéhoto rozhodnutia v príslušnom konaní charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh dedičského konania (II. ÚS 807/2016, m. m. IV. ÚS 574/2013). Vychádzajúc z tohto právneho názoru je potom pri rozhodovaní o trovách konania o určení, že veci patria do dedičstva, namieste určenie základnej sadby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky.“ Okresný súd v napadnutom uznesení sudkyne poukázal práve na závery citovaného rozhodnutia ústavného súdu.

13. Ústavný súd následne v konaní sp. zn. I. ÚS 539/2020 rozhodoval o ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ktorý v súdnom konaní o určení, že vec patrí do dedičstva, vystupoval v pozícii žalovaného, pričom všeobecný súd mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia, aplikujúc § 11 ods. 1 vyhlášky. Ústavný súd v uznesení č. k. I. ÚS 539/2020 z 1. decembra 2020 zotrval na názore, že pri rozhodovaní o trovách konania o určení, že vec patrí do dedičstva, je namieste určenie základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, teda predmet konania nie je oceníteľný v peniazoch. Zároveň konštatoval, že trovy konania (podobne ako súdny poplatok) sú viazané na predmet sporu, a nie na žalobcu či žalovaného ako na stranu sporu. Pripustením odlišného prístupu by mohla nastať situácia, že všeobecný súd by porušil základné právo jednej strany sporu na rovnosť v konaní, čo je pochopiteľne neprípustné. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k poukazu sťažovateľky na stratu vlastníctva k bytu v prípade úspechu žalobkyň v spore konštatuje, že tento následok síce nemožno poprieť, rozhodujúci je však predmet konania (konanie o určení, že vec patrí do dedičstva, nie je sporom o určení vlastníckeho páva, ale právne účinky predstavujú vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh dedičského konania). Nie je možné pri rozhodovaní o výške náhrady trov tohto typu konania zohľadňovať, že meritórne rozhodnutie v prospech žalobcov by malo na rozdiel od žalobcov reálny priamy dopad na majetkovú sféru žalovanej strany. Ústavný súd nevzhliadol dôvod odchyliť sa od záveru ústavného súdu vysloveného v uznesení č. k. I. ÚS 539/2020, podľa ktorého opačným prístupom by došlo k porušeniu základného práva žalobcov na rovnosť v konaní.

14. Ústavný súd zároveň uvádza, že aj keď sa pôvodnou žalobou žalobkyňa domáhala určenia vlastníckeho práva k bytu v prospech [REDAKOVANÉ], po jeho úmrtí žalobkyňa navrhla pripustenie zmeny žaloby na určení, že byt patrí do dedičstva po poručiteľovi [REDAKOVANÉ], čomu okresný súd uznesením z 21. októbra 2019 vyhovel. Sťažovateľka bola do konania ako žalovaná pripustená uznesením z 10. januára 2020, teda až v čase, keď bolo predmetom konania určení, že vec patrí do dedičstva.

15. Napadnuté uznesenie sudkyne je v otázke ne/oceníteľnosti predmetu konania plne v súlade s judikatúrou ústavného súdu, preto bez potreby detailnejšieho zdôvodnenia vyhodnotil ústavný súd námietku sťažovateľky o nesprávnej aplikácii právnej normy [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky] na prejednávany prípad ako celkom neopodstatnenú.

16. V okolnostiach tejto veci preto nemožno závery okresného súdu vyhodnotiť ako svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Ústavný súd

tak dospel k záveru, že argumentácia sťažovateľky aj vzhľadom na už citovanú judikatúru ústavného súdu nie je spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov okresného súdu vyjadrených v napadnutom uznesení sudkyne.

17. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením sudkyne nie je príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označených práv a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

18. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď sťažovateľke je priznané právo na náhradu trov konania v nižšej výške, než jej podľa vlastného názoru patrilo, a to v súvislosti so (podľa sťažovateľky) spornou aplikáciou vzájomne konkurujúcich si ustanovení vyhlášky. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv sťažovateľky bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, k čomu nedošlo, nemožno z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať za porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

19. S ohľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol aj v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu